

[RECIENSIE]

Bart Hellinck, *Norbert De Batselier. Een leven in de politiek*, Antwerpen, Manteau-Standaard, 2010, 400 pp., ill., ISBN 9789022324691

Norbert De Batselier kreeg een economische opleiding aan de VUB en bleef eraan verbonden als onderzoeker en assistent. Daarna werd hij de rechterhand van Georges Debunne bij het Algemeen Belgisch Vakverbond

(ABVV) (1972-1979). De grondig verschillende economische situatie in Noord en Zuid leidde binnen de vakbond tot een interne taakverdeling en beïnvloedde de vakbondsvisie. In de praktijk bekommerden de Vlamingen zich hoofdzakelijk om de sociale bevoegdheden, terwijl de Walen meer gericht waren op het economische met eisen inzake structuurhervormingen en politiek federalisme. Als economisch adviseur leerde hij de 'nationalistische trekjes van de Waalse vakbond' kennen, alsook de dominantie van de centrales in het ABVV. Het viel op dat een aantal centrales de uitbouw afremden van de Vlaamse Intergewestelijke die in 1968 ter behandeling van de regionale sociaaleconomische problematiek was opgericht. De Batselier vond het onbegrijpelijk dat men de Vlaamse realiteit en de noodzaak van een ander tewerkstellingsbeleid niet wilde erkennen. Het scherpte zijn Vlaams bewustzijn aan. De machtige Algemene Centrale, een vakbond binnen de vakbond, wilde ook geen nieuwe sterke figuur aan het hoofd van het ABVV ter vervanging van Debunne in 1982, maar iemand uit eigen rangen. Dat blokte de opvolging door De Batselier af, die ook de vakbondswerking anders had willen invullen: geen louter belangensyndicalisme, beperkt tot consumentisme.

Dat verklaart zijn overstap naar de politiek. Die evolutie is beter gekend: volksvertegenwoordiger in 1981, zeven jaar oppositie met de andere 'Jonge Turken', staatssecretaris voor Institutionele Hervormingen in 1988 en daarna de sterke man van de Vlaamse socialisten in de Vlaamse regering: minister en viceminister-president (1988-1995), voorzitter van het Vlaams Parlement na de rechtstreekse verkiezing ervan (1995-2006) wat hij met het burgemeesterschap van Dendermonde cumuleerde. Tijdens die periode behoorde hij met de jonge partijvoorzitter Frank Vandenbroucke, vicepremier Willy Claes en minister van Binnenlandse Zaken Louis Tobback tot het 'klavertjevier van de partij, dat de facto bij alle belangrijke discussies werd betrokken'. Na 1999, en twee grote ontgoochelingen als partijideoloog, behoorde hij niet meer tot de echte partijtop. Een nieuwe generatie, de Teletubbies, diende zich aan. Dit boek biedt het chronologische verhaal van zijn loopbaan, in negen hoofdstukken en een epiloog, telkens onderverdeeld via tussenkopjes, wat de leesbaarheid bevordert. Het is het resultaat van een intensieve samenwerking met de hoofdfiguur en steunt onder meer op zijn omvangrijk archief en 73 aanvullende interviews. Twee hoofdstukken worden gewijd aan het ministeriële beleid en geven een interessant beeld van de besluitvormingsprocessen. Later komen de moeilijkheden om de werking van de Vlaamse administratie te moderniseren aan bod, terwijl ook de gemeentepolitiek van Dendermonde veel aandacht krijgt. Vanuit communautair oogpunt is het boek belangrijk omdat het ingaat op drie cruciale en samenhangende vragen. Hoe zag De Batselier het socialisme in Vlaanderen? Hoe zag hij de relatie met Vlaamse beweging en Vlaams-nationalisme? Welke visie had hij op de staatshervormingen

en de relatie tussen Vlaanderen en België?

Het SP-congres van 1995 gaf hem als partijideoloog een dubbele opdracht: enerzijds de voorbereiding van een politiek vernieuwingsproces tegen 1998, anderzijds de uitwerking van een maatschappelijk en radicaal democratisch project. Wat dat laatste betreft, hadden voorgaande pogingen tot progressieve frontvorming en tot herverkaveling van het politieke landschap gefaald (1969, 1979). Samen met de sociaalprogressieve Vlaamsnationalist Maurits Coppieters werd De Batselier de architect van de jongste grootschalige poging: *Het Sienjaar* in 1996, als reactie tegen het neoliberalisme van Guy Verhofstadt en de doorbraak van het Vlaams Blok. Het initiatief verzandde echter vanwege tegenkanting zowel van binnen als van buiten de partij, terwijl ook de politieke context ongunstig was. De lokale prefiguratie ervan, de lijst Inzet in Dendermonde, brak in 1994 wel de hegemonie van de CVP, zodat De Batselier de eerste socialistische burgemeester werd, maar ook dat project hield geen stand. Even groot was zijn teleurstelling over het gebrek aan follow-up van het socialistisch Toekomstcongres in mei 1998. Onder zijn leiding was dat tweeënhalfjaar voorbereid met het doel de partij grondig te moderniseren en tot 2010 zuurstof te geven. Wel had hij het hem toen aangeboden voorzitterschap van de partij, en de kans om over het programma te waken, om allerlei redenen geweigerd. De Batselier heeft in zijn partij het meest over het communautaire gepubliceerd en blauwdrukken uitgewerkt: een drietal nota's (1983, 1988, 1996) en een drietal boeken (1992, 1998, 2003). Zowel zijn analyse als zijn kijk op institutionele hervormingen kleuren nog steeds de actualiteit. In 1998 gaf hij in een inleidend hoofdstuk een kort historisch overzicht over de houding van de socialistische partij als aanloop naar de eigen tijd. Daarbij klaarde hij twee begrippen uit: nationalisme en identiteit. In de lijn van Hendrik De Man maakte hij een onderscheid tussen enerzijds een racistisch nationalisme en een economisch nationalisme verpakt als groepsegoïsme zoals bij Forza Flandria, en anderzijds een ontvoogdings- of bevrijdingsnationalisme waarvoor hij begrip had. Zelf was hij voorstander van een regionaal internationalisme, niet te verwarren met een kosmopolitisme "*dat overal en nergens thuis is*". Het ging om een nieuwe synthese tussen het internationalisme en het regionalisme, "*de strijd voor de rechten en ontplooiing van de eigen (daarom niet homogene) Vlaamse bevolking*". Daarbij kantte hij zich qua Vlaamse identificatie zowel tegen de essentialisten van de Vlaamse volksaard als tegen de "*identiteitshaters*" die reeds steigerden als iemand durfde zeggen dat hij zich Vlaming voelde. Beide opvattingen getuigden van een ongekende pretentie, zelfgenoegzaamheid en domheid. Vanuit een blinde aversie mocht "*links*" het terrein niet laten bezetten door een rechts conservatief Vlaanderen.¹

1. N. De Batselier, *In goede staat. Een vooruitstrevende visie op institutionele*

Reeds in 1983 pleitte hij, vanwege de grondig verschillende economische situatie in Vlaanderen en Wallonië en vanwege een meer efficiënte en democratische besluitvorming, voor een ver doorgedreven federalisme. In een persoonlijke nota zette hij de staatsstructuur op zijn kop. De gewesten moesten volledige autonomie hebben behalve inzake landsverdediging, monetaire politiek, buitenlandse zaken en sociale zekerheid. Alle belastingen zouden ook door hen worden geïnd, waarna het nationale niveau via dotaties zou worden gefinancierd. Eigen financiële verantwoordelijkheid werd gekoppeld aan een concrete en wederkerige nationale solidariteit, waarbij men die mechanismen correct in kaart moest brengen. Die verhouding tussen responsabilisering (voor uitgaven én inkomsten) en solidariteit werkte hij later verder uit, onder meer met betrekking tot de sociale zekerheid. Daarmee ging hij verder dan zijn eigen partij, ook nog in 1996 en in 2003. Dat zorgde voor conflicten, die de auteur meer signaleert dan verder analyseert. Wel wordt duidelijk dat de tegenstellingen al lang sluimerden. Reeds bij de staats hervorming van 1988 verschilden meer unitair ingestelde partijgenoten als Willy Claes en Freddy Willockx van mening met de tandem De Batselier en Luc Van den Bossche. In 1996 kwam het tot een zware aanvaring. Een ontwerpnota voor de SP-werkgroep staats hervorming werd ten onrechte als een optie voor confederalisme beschouwd. Met het oog op het Toekomstcongres van 1998 geraakte dat blijkbaar uitgesproken.² In die context formuleert de auteur een sleutelzin, zonder verdere duiding: *“Raken aan het stelsel van de sociale zekerheid was er (in de SP) beslist geen vanzelfsprekendheid. En ook het Vlaamse werd in de partij doorgaans met veel argwaan bekeken”*.

Intussen weet men dat in 2004 (toen nog federaal) minister Vandenbroucke evenzeer een confederaal discours werd verweten omdat hij had gewezen op de noodzaak van een regionalisering van het werkloosheidsbudget om Vlaanderen in staat te stellen een aangepast werkgelegenheidsbeleid te voeren.³ Het zijn interne breuklijnen die het de Vlaamse socialisten moeilijk maken om zich ideologisch en strategisch te profileren. In 2010 voerden ze wel campagne met een sociale staats hervorming en in 2011 pakte voormalig koninklijk bemiddelaar Johan Vande Lanotte onverwacht uit met het nog vage concept van een Belgische Unie, bestaande uit vier deelstaten⁴, wat blijkbaar het standpunt van de partij was of werd.

In het boek blijft de rol van de nationale sociale organisaties onderbe-

hervormingen, Brussel, 1998, pp. 36-46.

2. Over het communautaire standpunt van de SP.a, vastgelegd tijdens het Toekomstcongres: N. De Batselier, *Dynamiek of dynamiet? Concrete voorstellen voor een nieuwe staats hervorming*, Leuven, 2003, pp. 51-54.
3. Politiek Jaarboek 2004, in: *Res Publica*, nr. 2-3, 2005, p. 329.
4. J. Vande Lanotte, *De Belgische Unie bestaat uit vier deelstaten*, februari 2011.

licht. Zo begreep De Batselier niet waarom de vakbonden tegen Vlaamse CAO's gekant bleven en waarom de Franstaligen zich verzetten tegen aanvullende voordelen voor Vlaamse werknemers, terwijl dit wel kon binnen een bedrijf, een sector of zelfs een provincie. Volgens hem werd het tijd dat ook de vakbonden zich aan de realiteit van de federale structuur aanpasten.⁵ Het was ook De Batselier die, in zijn evaluatie van de vijf resoluties van het Vlaams Parlement op 3 maart 1999, waarvan er vier door de SP-fractie werden goedgekeurd, de invoering van een Brusselse subnationaliteit, de opdeling in Vlaamse en Franstalige Brusselaars, quasi onmogelijk en onaanvaardbaar noemde.⁶

Als voorzitter van het Vlaams Parlement en als zoon van een weerstander werd hij een sleutelfiguur in de organisatie van een studiedag, *Voorwaarts maar niet vergeten*, met betrekking tot collaboratie en repressie en waarbij hij de slottoespraak hield.⁷ Begin 2002 resulteerde dat in een resolutie met aanbevelingen inzake het omgaan met het oorlogsverleden in Vlaanderen, ingediend door hemzelf en de fractievoorzitters van de vijf democratische partijen. Aan Franstalige kant bestond te veel verzet om eenzelfde debat op federaal vlak op gang te krijgen. In 2011 lijkt dat nog zo. Kortom, dit boek geeft een zeer goed beeld van de hoofdfiguur, de functies die hij bekleedde, het beleid dat hij voerde en vanuit welke visie, zijn talrijke successen en ontgoochelingen. In het verlengde zegt het ook veel over de interactie met zijn partij. Het is dus allerminst een hagiografie. Een personenregister ontbreekt.

[Harry Van Velthoven]

-
5. N. De Batselier, *Dynamiek of dynamiet?*, Leuven, 2003, pp. 80-83. Voor verdere achtergrond: O. Ongena, *Een geschiedenis van het sociaaleconomisch overleg in Vlaanderen (1945-2010)*, Gent, pp. 169-177.
 6. Norbert De Batselier, *Dynamiek [...]*, pp. 36, 44, 100.
 7. F.-J. Verdoodt (red.), *Voorwaarts maar niet vergeten. Acta van de studiedag op 9 juni 2001 in het Vlaams Parlement*, Gent, 2001, pp. 100-113.